

Гародні музичні інструменти

Жодне весілля, жодна українська забава не обходилася без веселих музикантів. Коли вони починали грати то ніхто не міг утримати своїх ніг від притупування в ритм. А чи знаємо ми на чому грають кожен з музик, історію їх інструмента?

Зараз важко сказати, які музичні інструменти виникли раніше, які пізніше. Хоча на думку багатьох дослідників найстарішими є ударні, а пізніше з'явилися духові й струнні.

В Україні маємо унікальну пам'ятку музичної культури, якій близько двадцяти тисячі років - цілий ансамбль з шести ударних інструментів досить складної форми, виготовлених зі щелеп та лопаткових кісток тварин, "колотушки" з бивнів мамонта тощо. Знайдено всі ці інструменти в селі Мізин на Чернігівщині.

Ми не знаємо наскільки вам відомі українські музичні інструменти, тому й подаємо коротенький їх опис.

Цимбали. Інструмент, добре відомий і в інших народів, особливо в Угорщині, мав дві дошки. На верхній були натягнені струни, 12 груп по 4 струни того самого строю в кожній. Грають на цимбалах паличками.

Гусла. Інструмент знаний серед слов'янських народів, нагадував арфу, ніби у зменшеній формі і в лежачому положенні.

Ріг (звичайно з волових рогів, але можливий і з дерева чи бляхи) та лігава - це інструменти , що їх уживають пастухи.

Трембіта, знана на Гуцульщині, - труба завдовжки 3-4 метри, стіжкової форми. Звук її протяжний, сумовитий.

Сопілка чи **дудка** - вирізана з різного роду дерева (ліщина, калина, ясень) , із 6-7 дірками, вважається одним з найдавніших інструментів.

Ліра. Прийшла з Європи, де в 10-11 ст. відігравала велику роль. У другій половині 18 ст. бандура поступово утрачала своє значення і для акомпаніменту дум почали вживати ліру , інструмент струнно-клавішний. Ліра мала три струни. Кобза. Це - давній струнний інструмент, татарського походження, в Україні став популярний із початком 16 ст. Татарська кобза мала дві струни, коли перейшла до України - від 8 до 16 струн.

Підбасок або **басоля** являє собою струнний інструмент, посередній між віолончеллю та контрабасом. Він особливо популярний як "бас" при акомпаніменті до танців.

Духові інструменти , як правило, дерев'яні.

Дуда - складніший інструмент, поширений віддавна на Заході, особливо в Шотландії, Німеччині, Чехії тощо. Шкіряний міх , з дерев'яними та металевими частинами, що ними вдувається повітря.

Бандура. Стала популярною в Україні в другій половині 16 ст. Розвинулася з інструменту, відомого в Англії у середині 16 ст. під назвою "пандора" . Будучи досконалішою, усунула кобзу. Число струн - 12-13 , хоча часами доходить навіть до 30.

Сурма. З ударних інструментів у народній українській музиці вживається бубон або тарабан. Це обруч, обтягнений шкірою, без означеної висоти тону. Крім того існує решето, щось наче мініатюрний бубон, з металевими кружалами в дерев'яному обручі . Решето нагадує тамбурін у сучасній оркестрі. За козацьких часів були відомі литаври та тулумбаси, подібні до сучасних литавр.

Нарешті, відомий народний інструмент - **дримба**. Він металевий. На ньому грають, тримаючи його в зубах і одночасно рухаючи пальцями окремий еластичний дротик.

Торбан. Найбільш улюблений інструмент у 18 ст., головнo популярний у колах козацької старшини. То був струнний інструмент (12-13, часами число доходило до 30 , а то і більше струн) , трохи подібний до бандури , проте складніший у техніці гри . Тому він і не був поширений у народних масах, а після середини 19 ст. Взагалі більше не вживався .

Свиріль. Народні інструменти вживано або окремо, солово (напр., пастуші інструменти) , або для супроводу пісень (бандура, кобза, ліра), абож спільно, в різних комбінаціях, зокрема при танцях, у формі під назвою "троїста музика" . Мелодію звичайно грає скрипка або кларнет. За додаткові інструменти правлять звичайно цимбали, підбасок, решето, бубон, друга скрипка - у різних сполученнях із трьох інструментів.

Матеріал підбрала подр. Неля Лавриненко